

Prva monografija o kraški jami

Marjan Raztresen

Nadvse nenavadno je, da Slovenija, v kateri so jamarji doslej odkrili in raziskali več kot 7700 kraških jam, od katerih je okoli deset urejenih za turistične obiske, ni premogla ene same prave jamske monografije. Izšla ni niti o največji in najbolj znani Postojnski jami, niti o Škocjanskih jamah, ki so edini slovenski del svetovne naravne in kulturne dediščine pod posebnim varstvom Unesca, niti o prvi turistični jami na svetu, Vilenici. Predvsem o prvih dveh je sicer izšlo veliko knjig in brošur, šele zdaj pa so popolni založniški amaterji, jamarji iz Kostanjevice na Krki in Novega mesta, izdali lepo monografijo o svoji Kostanjeviški jami, najmlajši in eni od najmanjših med slovenskimi turističnimi jamami, saj si turisti lahko v njej ogledajo le 210 metrov jamskih rogov; drugi deli jame so predivji in se običajni popotniki verjetno ne bodo nikoli sprehajali po njih.

Med platnicami te knjige je opisana "zgodba o Kostanjeviški jami in njenih raziskovalcih, o lepoti krasa in vztrajnosti jamarjev, o brezčasnem pretakanju podzemne reke in treh generacijah jamarjev, o težko dostopnem podzemlju in urejenih turističnih poteh, o srečanju človeka z neponovljivo naravo", kot so jo "doživeli in zapisali jamarji, geologi, biologi, potapljači in fotografi in z njo povedali vse, kar danes vemo o Kostanjeviški jami". Izdali so jo ob 40-letnici Jamarskega kluba Novo mesto in se z njo spomnili tudi 750-letnice prve omembe mesta Kostanjevice na Krki, leta 1252.

Nemara ne bi nič vedeli o podzemskem svetu dobesedno na pragu Kostanjevice, če se 1. avgusta 1937 nad Gorjanci ne bi razbesnelo močno neurje, ko je iznad izvira potoka Studene, kilometer od mesta, še nekaj dni bruhala voda, ki je odprla jamski vhod. Še isto leto so se v Jamo nad izvirom Studene, kot so jo takrat imenovali, odpravili ljubljanski jamarji in raziskali dele, ki sta jih začela domače turistično društvo in občina šele leta 1952 turistično urejati in ki so še zdaj znani kot turistična Kostanjeviška jama. Deset let pozneje so se z jamo začeli ukvarjati dolenski jamarji, našli nadaljevanje in potem še veliko novih rogov in dvoran, nazadnje pred nekaj več kot dvema letoma tudi podvodno dvorano, ki jih je za 33 metrov globokim sifonom pripeljala v Jezero tretjega tisočletja s popolnoma navpičnimi "bregovi". Tam se zdaj po 1813 metrih rogov konča ta največji dolenski jamski sistem. Toliko bo jama dolga, dokler ne bodo jamski potapljači našli novih podvodnih rogov ali dokler ne bodo preplezali strmin nad zadnjim jezerom in v njih morda našli nove jamske dele.

Knjiga o Kostanjeviški jami, ki jo bogati 85 zadnja leta posnetih in dokumentarnih fotografij, je v prvem, najobsežnejšem, zgodovinskem in kronološkem delu, katerega pisec je

Andrej Hudoklin, napisana brez dramaturških olupšav in literariziranja tam, kjer gre za dejstva. Ko avtor opisuje nova odkritja, pri katerih je tudi sam sodeloval, se razneži nad lepotami in nenavadnostmi dotlej še nikoli videnega podzemlja in v njem se prebudi pesnik, ki ga Pegaz nosi po skrivnostnih votlinah, v katerih manjka samo "podzemski zmaj" – človeška ribica. V nekaterih odstavkih bralec prav trepeta, ali bo jamskim raziskovalcem napredovanje uspelo ali pa jih bodo zadržale ožine, in si oddahne, ko se skupaj s piscem znajde v novi velikanski dvorani, pri podzemskem slapu, ob deroči reki, ki je oblikovala kanjon v votlih Gorjancih. Na marsikateri strani se zdi, kot bi pisec stal na vrhu gore in od tod opisoval širne razglede, ne pa nad robom podzemske dvorane, od koder se v soju karbidovke izrisujejo nove jamske razsežnosti.

Stvarnejša so poglavja o Bizjakovi jami, sosedi Kostanjeviške jame (avtor je Borivoj Ladišič), o geologiji jame, ki ji je posvečena monografija (Miha Brenčič), o netopirjih in hroščih, ki živijo v tej jami (Andrej Hudoklin, Slavko Polak), medtem ko je kljub neoporečni strokovnosti (avtor je prof. Boris Sket) prav zabavno branje o živalskem svetu v obeh opisovanih jamah. V monografiji so v končnem poglavju navedeni vsi jamarji, ki so sodelovali pri raziskovanjih in turističnem urejanju Kostanjeviške jame. Seveda so še prav posebna draga knjige fotografije Marka Pršine, na katerih so prikazani predvsem deli, ki bodo turističnemu obiskovalcu za vedno zaprti. Žal ob večini fotografij ne piše, kam naj bi jih umestili v jami.

Knjigo je mogoče kupiti – če ne drugje – pri obiska vredni Kostanjeviški jami, ki jo upravljajo in po njej vodijo člani Kluba jamarjev iz Kostanjevice na Krki.

Delo, Književni listi, 24. junija 2002

Udeleženci predstavitev na samostanskem dvorišču.

Foto: Milan Markelj